

II.

Urvacsorai beszédek.

1. Karácsonykor.

„Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról“. Nyílt, merész és önérzeles szavak ezek, melyek Jézus ajkairól hangzottak el. Mit teszen: az igazságról bizonyosságot tenni? Nem csupán azt, hogy legyőzve a szokás és nevelés hatalmát s ledöntve a hagyományok hamis bálványait, lelkünkben oltárt állítsunk a saját eszünk, szivünk és meggyőződésünk által sugallt igazságoknak. Nem csupán azt, hogy mint a virág a nap előtt, úgy mi is megnyissuk sziveinket a világosság sugarai előtt. Nem csupán azt, hogy mint a jó föld a termő magvakat, úgy mi is keblünkbe fogadjuk a tudomány és vallás folyton fejlődő igazságait. Nem csupán azt, hogy mint a hívő Istene előtt, úgy mi is meghódolva, leboruljunk az igazság ereje előtt. Óh, mert szép dolog elismerni, bevenni, sajátunknak mondani az igazságot; de ezek a jézusi szavak ennél sokkal többet kívánnak. Bizonyosságot tenni az igazságról! Az igazság mellett határozott állást foglalni, azt nyíltan kifejezni, megvalósításáért áldozatokat hozni; a balvéleményekkel, a vakhit és babona kísérteteivel szemben a harcot felvenni; a gyertyát az asztalra kitenni, hogy mindeneknek világoljon; a szabadság áldásait hirdetni akkor, amikor a sokaság a szolgálatot áhitozza; a világosságot terjeszteni akkor, amikor a világ a sötétségbe kívánkozik; a kicsiny mustármagot öntözni és ápolni a szárazság idején; a

megfélemlített nyáját bátorítani és lelkesíteni a veszélyekben; a lélek és meggyőződés szabadsága ellen felfegyverkezett hatalommal szembe állani, mondván: Itt állok és másképp nem tehetek; nyugalomunkat odaadni, élvezeteinkről lemondni, bármely áldozatot meghozni s ha kell életünket is odaadni: ime ezt teszi az igazság mellett való bizonyáglétel. És Jézus ilyen értelemben tett bizonyágot az igazságról. Élete egy nyitott könyv, amelynek minden lapja a legfenségesebb igazságokat hirdeti. Látom, amint szembe helyezkedik népe és kora ősi felfogásával, amely a bosszúálló Jehova haragját csak áldozatokkal és csak a jeruzsálemi templomban hitte kiengesztelhetni; holott „az Isten lélek s azért, akik őtet imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják”. Látom, amint a templomból kiűzi a kereskedőket és pénzváltókat, mondván: „Az én Atyám háza imádságnak háza”. Hallom, amint a büszke farizeusoknak oda kiáltja: „Mindnyájan egy Atyának vagytok gyermekei!” „Szeressétek egymást, mint testvérek!” És ő mindezekben az igazságról tett bizonyágot.

Gondolatban elkisérem a „hegyre”, amelyen legszebb beszédét mondotta; a Genezáreti tó partjára, hol példázatokban tanít; Bethániába, hol Mártha és Mária fogadja; Jeruzsálemba, a fényes királyi városba, hol nemzete vezetőivel áll szemben; az egyszerű vámszedők vagy a gögös farizeusok lakába; az Olajfák hegyének csendes magányába vagy a Jeruzsálem felé vezető széles országútra. Hallgatom beszédét, amikor a szombat megünnepléséről, a böjtről, az imádkozásról beszél; amikor az egyén jogairól, a lélek szükségleteiről, az ember rendeltetéséről vagy a népek testvériségéről szól. Figyelem beszédét, amikor a nép Hozsánnával fogadja és akkor, amikor „feszítsd meg”-et kiált reája. Mindig és mindenütt az igazságról tett bizonyágot.

Bizonyágot tett nemcsak szóval, hanem *cselekedettel* is. Ő nem a nagyhangú szónok, hanem a jó hadvezér, ki legelől megyen a csatába. Nemcsak lelki világában, hanem egész életében a beszéd és a tett, az érzés és a gondolat, a hit és a tudás egy szépséges összhangba olvad össze. Cselekedetei lelkének tükrei. És amikor az igazság azt kívánta, kész volt halálával is megpecsételni.

Mi mindnyájan azért születünk és azért jöttünk e világra, hogy bizonyosságot tegyünk az igazságról. Azért most itt, az igazság legnagyobb bajnokának az asztalánál, kérdezzük meg önmagunktól, ha vajjon méltók vagyunk-e hozzá az igazság mellett való bizonyágtételben? Vagy pedig akár rideg közönyös-ségből, akár kényelemből, akár haszonlesésből megtagadtuk-e az igazságot, mint Péter Jézust?

Bármiként is hangzik a múltra nézve a lelkiismeret válasza, de itt a te asztalodnál hős mártir, ünnepélyes fogadást teszünk, hogy jövőre tégedet fogunk követni. Követni fogunk nemcsak a puszták csöndes magányába, hol lelkünk elmerülhet az Isten nagy dicsőségének a szemléletébe; nemcsak Judea erdőkoszoruzta hegyeire, hol madárdal és virágillat tölti be a levegőt; nem is csak Galilea szép mezőire, hol érett aranykalászosok hirdetik az élő Isten dicsőségét: hanem követni fogunk a viharzó tengeren, hol örvények nyílnak s veszélyek kísértnek; a farizeusok elleni küzdelemben, hol szembe kell szállnunk a képmutatással és követni fogunk, ha kell a Golgotára is. De hogy elhatározásunknak ereje és fogadástételünknek fogantaja legyen, jöjjetek imádkozzunk:

Istenünk, jó Atyánk! ki ismered gyermekeidet, gyöngeségünk és erőtlenségünk tudata indít arra, hogy mint erős kősziklához, hozzád ragaszkodjunk. Te vagy a mi bizalmunk és reménységünk, akinek a védő szárnyai alatt bátorságos a mi lakozásunk még akkor is, amikor a világban és az emberekben megcsalatozunk. Te vagy az erős vár, amely védelmet nyújt nekünk a hitünket ostromló kísértésekkel szemben. És te vagy az az ősforrás, amelyből újabb erőt merítünk, ha elfáradtunk az élet harcaiban vagy nagy feladatok és súlyos kötelességek terhe nehezedik gyöngé vállainkra.

Hozzád emelkedünk e megterített asztal közelében is, mely Jézus szép és dicsőséges életét újítja meg emlékezetünkben a bölcsőtől a koporsóig s amely minket is számadásra hív el, ha vajjon méltók vagyunk-e Mesterünkhez az igazságról való bizonyágtételben s a szeretet munkáinak gyakorlásában? Oh de a magunkba szállásnak ebben a komoly órájában, amilyen fönnségben ragyog előttünk az igazság és szeretet nagy bajno-

kának az élete, éppen olyan kicsinynek, bizonytalannak és gyarlósággal teljesnek látjuk a saját múltunkat. Mi ott, ahol a nagy tettekért lelkesülnünk kellett volna, hidegek és érzéketlenek maradtunk. Ott, ahol a közügy áldozatot várt tőlünk, közönyösek voltunk. Ott, ahol az igazságért szenvednünk kellett volna, megtagadtuk az igazságot.

Bűnbánatunk fájdalmában légy mellettünk jó Istenünk s biztass amaz evangéliumi igérettel, hogy a megtérő bűnös ismét helyet talál kegyelmed hajlékában. Éreztesd velünk édes atyai szereteted melegségét, hogy csüggedésünkből fölemelkedjünk, bánatunkban vigasztalást találjunk, hitünkben megerősödjünk. Teremts újra minket e pillanat szentsége által, hogy igéreteinket és fogadásainkat megadjuk neked. Tisztítsd meg szándékainkat, vezéreljed terveinket, erősítsd elhatározásainkat, hogy a munkát, melyet reánk bízál, elvégezhessük. Legyen mindig előttünk Jézus szép élete, hogy az vonzon és emeljen minket szüntelen az erkölcsi nagyság ama magaslatai felé, melyek minket is kedvesekké tesznek előtted. Különösen e pillanatban tedd lelkünket fehérré, mint a hó, hogy méltó vendégek lehessünk a szeretet és igazság nagy Mesterének asztalánál. Az ő nevében kérünk, hallgass meg. Ámen. Mi Atyánk.

Közben mondandó imádságok.

A férfiakkal.

„Engemet gyűlöl e világ, mert én bizonyosságot teszek róla, hogy az ő cselekedetei gonoszak“. (Ján. 7. r. 7. v.) Jézusnak eme vallomásából add értésünkre jó Istenünk, hogy az igazság mellett való bizonyágtétel sokszor nagy áldozatokat kíván tőlünk, mert az emberek jobban szeretik a sötétséget, mint a világosságot. De adj erőt nekünk jó Atyánk, hogy tudjunk fölül-emelkedni a saját kicsinyes, önző érdekeinken s bárhogyan fogadja a világ, legyünk mindig a te igaz ügyed szószólói s országod bátor lelkű munkásai. Ámen.

Az ifjakkal:

„Boldogok, akik éheznek és szomjuhózzák az igazságot“. Oltsd a mi lelkünkbe jó Istenünk az igazság éhségét és szomjuságát, hogy ha fáradsággal és verejtékezéssel is, de mindig keressük a te országodat és annak igazságait abban a tudatban, hogy az igazság megismerése szabadokká tesz minket. Ámen.

Az asszonyokkal:

„Ha jövendőt tudnék is mondani és minden titkot és minden bölcseséget tudnék is, de szeretet nincs bennem, semmi vagyok“. A szeretet a női szív legdrágább kincse. Adjad nekünk jó Atyánk a szeretet lelkét, hogy érzéseinket és cselekedeteinket a szeretet sűgalja, hogy munkánk és fáradozásunk által enyhüljön a nyomor, száradjanak fel a könnyek s találjanak vigasztalást a bánatosak s jöjjön közelebb a szeretet és testvériség országa. Ámen.

A leányokkal:

„Minden őrzésnek felette, megőrizzed a te szívedet, mert abból származnak az életnek cselekedetei“. Ne engedd jó Istenünk, édes Atyánk, hogy valaha rabúl ejtsék szívünket az élet sokféle kísértései, hanem mindenek felett őrizzük meg annak a tisztaságát, hogy cselekedeteink is tiszták és nemesek legyenek s érezzük életünk minden idejében a tiszta szív, megnyugtató örömet és boldogságát. Ámen.

*

Imádsággal kezdtük mai istentiszteletünket, végezzük is avval. Imádkozzunk:

Nem találunk szavakat hálánk és köszönetünk kifejezésére óh jóságos Atyánk, hogy e szent ünnep örömeiben és áldásában részesítettél, hogy nem nézted a gyarlóságunkat és bűnös voltunkat, hanem azért megnyitottad előttünk a te kegyelmed ajtaját, amelyen át betekínthettünk az ígéret földére s

megláthattuk földi boldogságunk és mennyei üdvösségünk útját. Megelevenült lelki szemeink előtt az a nehéz és göröngyös út, amelyen hitünk fejedelme járt a bölcsőtől a Golgotáig. Láttuk őtet az egyszerű jászol-bölcsőben, mint egy küzdelmes és megpróbáltatásokkal teljes élet örökösét. Láttuk az élet küzdő porondján, mint egy elszánt hőst, aki azért jött, hogy a mennyei Atya parancsolatát teljesítse. Láttuk a nehéz harcot, melyet vívott korának képmúató irányzatával s honfitársainak önző lelkületével. De azt is láttuk, hogy ő soha sehol az igazságot egy pillanatra is meg nem tagadta, hanem arról szóval és cselekedettel bizonyosságot tett.

A szent emlékezés minket is felbúzdított példája követésére, mert úgy érezzük, hogy csak úgy tölthetjük be hivatalunkat s csak úgy leszünk méltók a keresztényi nevezetre, ha az ő nyomdokaiban járni tudunk. Járni tudunk nemcsak akkor, amikor virágok teremnek léptei nyomán, hanem akkor is, amikor vele és érette szenvednünk kell.

Erősíts meg minket jó Istenünk mostani jó szándékainkban és elhatározásainkban, hogy azok kísérjenek tovább minket az életben azután is, ha eltávozunk szent házadból. Azok legyenek életünk soha ki nem alvó vezércsillagai, cselekedeteink világos irányjelzői. Világosítsd meg értelmünket, hogy mindenben lássuk meg a szépet, a jót és igazat, amely egyezik szent akaratoddal. Táplálja a te erőd a mi hitünket, bizalmunkat és bátorságunkat, hogy a megismert igazságokért élni, azokat megvalósítani s általuk az élet és világ értékét emelni legyen erőnk és akaratunk. Lebegjen előttünk szüntelen Jézusunk példája s annak hív, igaz és őszinte követésében találjuk meg életünk örömét s lekünk nyugodalmát.

Imádságunkba foglaljuk e szent ünnepen a betegeket, akik nem örvendezhettek velünk a te karácsonyi szent ajándékaidnak. Küld el hozzájuk is az erőnek és vigasztalásnak angyalát, hogy könnyeik felszáradjanak s egészségük megújuljon. A közönyösöket, a részvétleneket és a bűnösöket ébreszd fel mély álmukból s figyelmeztessed a hit örömeire és áldásaira. Legyen atyai áldásod a földön, melyet földi hazánkúl rendeltél; az uralkodón, akinek a kormánypalcát a kezébe

tetted; a valláson és egyházon, amely a te országodat munkálja. Uram, neked sok áldásod van, gazdagítsad vele ezt az egész szegény földet, hogy legyen az az igazságnak, békeségnek és testvériségnek hazája. Ámen.

Megáldás.

„Végezetre atyámfiaink, legyetek jó egészségesen, épüljete, vigasztaltassatok meg, egy értelemben legyetek, békességben lakjatok és a szeretetnek és a békességnek istene leszen veletek“. (II. Kor. XIII. r. 11. v.) Ámen.

2. Husvétkor.

„Azok pedig elmenvén, megerősíték a sírboltot, a követ megpecsételvén és őrizőket vetvén melléje“. (Máté 27. r. 66. v.) A nagypéntek sötét tragédiájának utolsó jelenetét újítják fel emlékezetünkben ezek a szavak. Annak a nagypénteknek, amely fekete betűkkel van beírva az emberiség történetébe. Ime, egy a maga elfogultságában és előítéleteiben elvakult tömeg ádáz dühvel s vad kegyetlenséggel ront neki annak, aki vele szemben ki meri bontani az igazság zászlóját s azokhoz, akik a törvény rabságának szolgái jármát annyira megszokták, a szeretet szabadságának az evangéliumát viszi. Egyenes úton nem merlek reá rontani a bűn zsoldosai, hanem alattomos ravaszsággal egyik tanítványát bérelték fel, hogy 30 ezüst pénzért kezükbe adja fegyvertelen, de rettegett ellenségüket. A csókolással elárult Mestert kiszolgáltatják gyáva ellenségeinek s kegyetlen bosszútól lihegő birái kezébe adják. Hogy némi törvényes látszata is legyen a bosszú művének, hogy a gyilkosság büntette ellen magukat a nagy világ előtt látszólag megvédelmezhessek: hamis tanukkal kovácsoltatnak hamis vádakot: most, hogy az Istent káromolta, majd, hogy a császárnak ellensége. És kimondják rá a halálos ítéletet akkor,

amikor a nagy ünnep szokása szerint a tolvaj Barnabást szabadon bocsátják; mert „jobb, hogy egy ember meghaljon a népért” — mondotta a minden idők sötét lelkű Kajafása.

Azután a törvényesség külső színét is eldobták. Az álarcot letették és szabad folyást engedtek bosszújoknak. Az ártatlan áldozatnak varrás nélkül való palástját négyfelé osztották. Ötet pedig piros palástba öltöztetve, töviskoronát tettek a fejére, nádszálat adtak a kezébe s szeméit bekötve, arcúl verték, mondván: „Prófétálj Krisztus, mondd meg, ki ütött meg téged”. Amikor így megalázták, kigúnyolták s nevetség tárgyává tették: akkor vele vitették a keresztet, amelyen megfeszítették. A kegyelet levette testét a keresztről s azt tisztességesen eltemette a kor szokása szerint. De a büntudat és rossz lelkiismeret győzelmes ellenségeinek nyugtot nem hagyott. Nehéz követ tettek sirja elébe, azt gondos elővigyázattal megpecsételték s katonákat állítottak őrizetére, hogy tanítványai el ne lophassák.

Ime, ez a nagypéntek szomorú története. Régi történet, igaz történet!

De a Mester, a letiport, a kigúnyolt, a pellengérré állított Mester a nehéz és kétségbeejtő órákban sem tagadta meg magát. A feléje zúduló hamis vádakra ajkait összeszorítva, hallgatott. Hallgatott, amikor arcúl verdesték és megkorbácsolták. Sőt a halálát ordító sokaságért így imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek”. Az őtet sirató jeruzsálemi nőknek ezt mondja: „Jeruzsálem leányai ne sirassatok engemet, hanem sirassátok magatokat és a ti magzataitokat”. Tanítványait pedig így vigasztalja: „Egy kevés ideig nem láttok, de azután ismét megláttok engemet.”

Mégis az eltemetés után két napig a hitetlenség és kétségbeesés sötét árnyai járták pokoli táncukat az Árimátiai József kertjében. De csudák-csudája, a harmadik nap hajnalán különös égi fény világosította meg a sötét sirboltot. Az élő Isten angyali követe diadalmámortól ittasan hirdeti a tusakodó asszonyoknak: „Mit keresitek az élő a holtak között, nincsen itt, mert feltámadott”.

Ez is régi történet, igaz történet. Sőt nem is történet, ha-

nem az elárvult, a meggyalázott s az eltemetett igazságnak örök, diadalmas, husvétii feltámadása.

Ennek a hitnek a tüze töltse be lelketeket ez asztalnál s ennek a diadalnak áldott reménységét vigyétek magatokkal az élet harcaiba. Nektek is voltak és lesznek nehéz napjaitok. A ti szent eszményeiteket is sárba tiporhatja s igazságaitokat meggyalázhatja a bűnös világ, amely sokszor nem tudja mit cselekszik. Ez a hit legyen ilyenkor erőtökre és megnyugvástokra s ez a hit vezéreljen közelebbről e megterített asztalhoz is. Előbb imádkozzunk:

Szent és igaz Isten! ki egyetlen reménye és vigasztalása vagy a mi folyton töprengő és aggódó lelkünknek. Bár tudjuk, hogy te mindenható erőddel őrt állasz a szent és igaz ügyeknek oltalmazására; bár tudjuk, hogy az ég és a föld elmúlnak, de a te beszédeid és ígéreteid semmiképpen el nem múlnak; bár tudjuk, hogy a tavaszi természet új életrekelését földi hatalom meg nem állíthatja s a nap fényét és melegét a föltornyosult fellegek el nem vehetik; bár tudjuk, hogy országod közeledését a bűn s emberi fondorkodás föl nem tartóztathatja, mégis . . . mégis, mi kicsinyhitűek folyton aggódunk, panaszkodunk és türelmetlenkedünk.

Oszlasd el a mi lelkünk borúját jó Atyánk s ma e szent asztal közelében, amidőn Jézus halálának és feltámadásának emléke egyszerre újul meg előttünk, adj nekünk bár egy mustármagnyi hitet, hogy ne csupán várjuk jó reménységgel országod eljövételét, hanem azért lélekkel és buzgósággal, erővel és akarattal munkálkodni is tudjunk. Ez erős elhatározásban és fogadástételben, tégy méltó vendégeivé fiad asztalának. Ámen.

Férfiak imádsága.

„Az igazság kiragad a halálból“. A szentírás eme szavaival add értésünkre jó Atyánk, hogy csak az pusztúl el ezen a földön, ami rossz és veszedelmes s ami ellene van a te örök időkre szóló erkölcsi törvényeidnek. De a jó, nemes és igaz még a koporsó zárát is feltöri. Világolj előttünk óh örök Isten, hogy mindig az igazság útjába találhassunk. Ámen.

Ifjak imádsága.

„Aki elveszti életét én érettem, megtartja azt“. Áldozatokból áll a mi földi életünk jó Isten. De a mi kisebb és nagyobb áldozataink viszik előbbre a jó és nemes ügyeket s ezek hozák közelebb a te országodat. Óh segélj minket, hogy lelkünket, munkásságunkat s életünket szenteljük a te országod terjesztésére, hogy így egész életünk kedves áldozat legyen előtted. Ámen.

Asszonyok imádsága.

„Kicsoda veszi el nekünk a követ a sir szájáról?“ Így tanakodtak az első husvétkor a Jézus sirjához siető asszonyok. Előttünk is sokszor állanak az életben kínos talányok, nehéz feladatok, amelyeknek megfejtésére gyöngéknek és erőtlenségnek érezzük magunkat. Az ilyen nehéz órákban állj mi mellettünk jó Atyánk s dicsőítsd meg erődöt a mi erőtlenségünkben s nagyságodat kicsinységünkben, hogy általunk is terjedjen országod e földön. Ámen.

Leányok imádsága.

„Mártha, Mártha, szorgalmatos vagy és sokra igyekszel, de egy a szükséges dolog“. Jézusunk ezen szavaival add értésünkre jó Istenünk, hogy a földi gondok és világi szorgalmatosságok közben soha se feledkezzünk meg az egy szükséges dologról: a te igéd hallgatásáról, lelkünk építéséről s üdvösségünk munkálásáról. Ámen.

A gyülekezet imádsága.

Istenünk, jó Atyánk! Köszönjük, hogy súlyos gondjaink és gyötrő aggodalmaink közben ismét egy lélekemelő, hitet ébresztő és erősítő órát szerzettél számunkra itt a te házában, hol őseink is olyan sokszor megenyhültek igéd által s ahonnan reményt és vigasztalást vittek magukkal az élet küzdelmeire. Mint a puszták tikkadozó vándora az enyhületet adó forrástól, olyan érzésekkel távozunk el mi is szent házából, hol szom-

jas lelkünket az élet vizével tápláltad s régi ígéreteidet ismételtén megújítottad.

Mi benned biztunk Uram, eleitől fogva. Reád néznek reménykedő szemeink most is. Add meg nekünk mindazt, ami hitünk növelésére, életünk boldogítására előtted a legjobbnak látszik.

Küld el a husvétii-angyal biztató ígéretét azokhoz a szenvedő testvéreinkhez is, akik ma itt velünk nem imádkozhattak. Kegyelmed szálljon a bűnösök lelkébe. Áldásod térjen egyházunkra és intézményeinkre. Ámen.

Megáldás.

A jó Isten szeretete, amely ide vezérelt, legyen és maradjon mindnyájan veletek. Áldása kíséren a munka és a nyugalom idején; legyen veletek családi, egyházi és társadalmi éleletek minden mozzanatában, hogy minden lépéstelekkel bizonyoságot tehessetek arról, hogy Istennek gyermekei s Jézusnak tanítványai vagytok. Ámen.

3. Pünkösztör.

„Saul, Saul! mit kergetsz engemet? És monda: Kicsoda vagy Uram? Az Úr pedig monda: Én vagyok Jézus, akit te kergetsz. Nehéz neked az ösztön ellen rugódoznod“. (Csel. 9. r. 4—5. v.) A damaszkusi útnak eme megrázó jelenete újul meg lelkemben, amidőn e pünkösztii ünnepen Jézus asztalánál megállok. Mert, sajnos, a damaszkusi útat járja ma a világ nagy része. Ritka az a kor, amelyben annyira fel lett volna fordulva a világ, annyira felkorbácsolva az emberi indulatok és szenvedélyek tengere s annyira megzavarva az élet vize, mint ma. Ma az ember, megfeledkezve magasabb emberi hivatásáról, a nemesebb erkölcsi értékekről és keresztényi szent kötelességeiről, önvesztére s embertársai megrontására tör. A jellem és a becsület magasan tartott lobogója helyett az önzés

és szűkkeblűség könyörtelen, rideg parancsa után halad. A szentséges célok felé mutató örök eszmények ragyogó világa helyett, az anyag szeretete s a pénz imádása ragadja magával. Isten helyett a Mammont szolgálja. Nem istenországa építésén fáradozik, amelyben az egymás kölcsönös megértése, a testvériség szent érzése, a türelem és megbocsátás az uralkodó vezérelvek; hanem e helyett lángol a gyűlölet tüze, pusztít a bosszú dühe s növekedik a jaj és szenvedés s folyik a boldogság tipró, átkos munka. A lejtőre jutott s örök célját eltévesztett emberiség egyetemének is szól a szomorú jézusi hang: „Saul! Saul! miért üldözs engemet“?

Igen! mert mindenütt, ahol a hit elveszíti égi fényét; ahol az élet sava megízeltlenül; ahol a szeretet pusztá jelszóvá lesz; ahol a vallás ereje üres külsőségekben merül ki; ahol a lélek magasba törő vágyát földhöz ragadt indulatok fojtják meg; ahol a túlzott igazságkeresés elhervasztja a szeretet virágait; ahol az elfogultság megfojtja a lélek szabadságát; ahol a türelmetlenség és vakbuzgóság börtönt épít s bilincseket kovácsol a tiszta meggyőződésnek; ahol a hatalmi téboly s az uralkodási szenvedély mártirokat teremt: ott mindenütt Jézust üldözik.

Jézust üldözi a tudós, aki értelmének elbizakodott gőg-jében megtagadja Istent. Jézust üldözi a képmutató, aki üres külsőségekkel és lélek nélkül való cselekedetekkel ámitja a világot. Jézust üldözi az a szemforgató, aki a mások gyűlöletében és hamis jelszavak kergetésével véli eleget tenni keresztényi kötelességének. Jézust üldözi a fősvény, aki amíg neki sok esztendőre eltett javai vannak, addig maga körül éhezni hagyja az árvát és szűkölködőt. Jézust üldözik a kor Judásai, akik múlandó pénzért árulói lesznek a legszentebb ügyeknek; a Péterek, akik gyáván megtagadják az igazságot és a Pilátusok, akik keresztre feszítik az erényt és az ártatlanságot. Mindenikhez szól Jézus bánatos kérdése: „Saul! Saul! miért üldözs engemet?“

Bárcsak ezt a szózatot hordoznák tovább a pünkösti harangok. Bárcsak ezt visszhangoznák ma a hegyek és a völgyek. Bárcsak ezt adnák tovább a városok utcáin tolongó

emberek. Bárcsak ez hatolhatna be a magas palotákba, hol a gőg és elbizakodottság lenézi a szegényt. Bárcsak ez járná át a szenvedő és nélkülöző emberek lelkét, melyből a kétségbeesés vagy az irigység fojtó füstje árad szét. Bárcsak ez járná át a népek és nemzetek sorsát intéző nagyok szivét, honnan a másokat elnyomni és eltiporni akaró érzelem fakad. Bárcsak ez hatna át ma minden emberi lelket, mely szóval vagy cselekedettel a más vesztére tör, hogy mindenki ismerné meg ma Jézust, akit eddig kergetett s a megnyílt szív és értelem öntudatos világánál kérdezné: Mit cselekedjem?

Vajha a magunkbaszállásnak ezen komoly és ünnepélyes pillanatában a mi lelkiismeretünk is öntudatra ébredve, visszhangozná azt a jézusi szózatot s adná tudtunkra, hogy az út, amelyen járunk, nem az igazi út, hogy az ellenkezik életünk örök nagy céljaival, hogy ezen az úton nem fogunk Jézussal találkozni! Vajha alakítana át lelkünkben, miként az első tanítványokat újra teremtette a szentlélek ereje, hogy halnának meg bennünk a türelmetlenségnek, a gyűlöletnek és a bosszúállásnak pogány indulatai s helyükbe ébredne fel a megértésnek, a szeretetnek és testvériségnek jézusi szelleme! Vajha a tanítványok lemondó, csüggedő és kishitü útjáról rávezetne az erkölcsi bátorság, a bizonyágtetés és az erős akarat jézusi útjára! Vajha a Saulus gyűlölködő, romboló és másokat üldöző útjáról rávezetne a Pál apostol lelkes, építő, dicsőséget adó és isteni célokat szolgáló igaz útjára! Jöjjetek ezért imádkozzunk:

Lelkünk égető szomjuságával keresünk tégedet jó Atyánk, erőnek, vigasztalásnak és reménységnek szent Istene! Ebből a világból, ahol eláradott a bűn, megsokasult a jajj és a szenvedés, a te jóságod, szereteted és atyai kegyelmed fénykörébe vágyik lelkünk. Óh, mert érezzük, hogy az út, amelyen járunk, nem az igaz út, hogy a munka, melyet napról-napra végzünk, nem a te akaratodból származik s nem a te isteni céljaidat szolgálja. Beláttuk, hogy messze eltávoztunk a mi Mesterünktől, akit pedig azért küldöttél, hogy legyen „út, élet és igazság“ előttünk. Miként állhatnánk meg előtted, ha a te szigorú igazságod szerint tennél ítéletet közöttünk? Miként állhatna meg

előtted a képmútató, aki üres külsőségekkel tisztel tégedet; a közönyös, akinek jéghideg keble a szent ügyekért lángolni nem tud; a bűnös, aki földi javakért s anyagi előnyökért megtagadja az igazságot? Bevalljuk jó Atyánk, hogy messze vagyunk attól az apostoli lelkülettől is, amely az első pünköszt alkalmával olyan elragadóan szólott, olyan bátran cselekedett és olyan hőiesen tett bizonyosságot a te országod mellett.

De azt is tudjuk, hogy a te igazságod határtalan kegyelemmel párosul, amely megbocsát a megtérő bűnösnek s amely a tévelygőket is az üdvösség útjára vezeti, amint vezette Pál apostolt a damaszkusi úton. Jövel azért jó Istenünk s légy a mi vezérünk ebben a kísértésekkel teljes világban. Mi szívünk szerint akarjuk követni Jézust, akinek nevéből neveztetünk keresztényeknek. Mi őszintén akarunk nyomdokaiba lépni azoknak az apostoloknak, akik egy ily napon a szentlélektől föllelkesítve, elszánt terjesztői lettek országodnak. Világoljon azért előttünk is a szentlélek tüze, hogy megerősítsen gyöngeségünkben, biztasson kishitőségünkben s irányítson tévelygéseinkben. Szólj hozzánk Uram, hogy szavad megnyissa szemeinket, világosítsa értelmünket s erősítse akaratunkat, hogy egyen egyen legyünk készen bizonyosságot tenni az igazságról mindörökké, de különösen most, amikor a Jézus asztalához kívánunk járulni. Ámen.

Férfiak imádsága.

„Ezeket pedig mikor hallották volna, szívükben megkeseredének és mondának Péternek és a többi apostolnak: „Mit cselekedjünk atyámfiai, férfiak?“ (Csel. 2. r. 37. v.)“ Az első pünköshti sokaság hevét és szent lelkesedését áraszd reánk is jó Atyánk, Istenünk. Ha tapasztaljuk, hogy hitünkben meglankadtunk, útainkban megtévedtünk, jó cselekedetekben megfogyatkoztunk: buzdíts nemes versenyre, áldj meg munkára való készséggel, hogy találjuk meg azokat az eszközöket, amelyekkel a te országodat a legsikeresebben munkálhatjuk. Ámen.

Ifjak imádsága.

„Kitöltök az én lelkemből minden testre . . . és a ti ifjak látásokat látnak“. (Csel. 2. r. 17. v.). Teljesítsd be rajtunk is a te régi ígéretedet Atyánk, jó Istenünk. Küldd reánk a szentlélek erejét, hogy attól vezéreltetve és vitetve legyenek szép ifjui látásaink, ébredjenek magasba vágyó eszményeink. És amiket ifjui szemekkel látunk, azokért férfias erővel és kitartással küzdeni is tudjunk, hogy majdan azok megvalósulásán is örvideni tudjon lelkünk. Ámen.

Asszonyok imádsága.

„Ha minden vagyonomat a szegények táplálására költeném is, és ha testemet a tűzre adnám is, ha szeretet nincsen bennem, semmit az nem használ nekem“. (I. Kor. 13. r. 3. v.). Adjad nekünk ma jó Istenünk a szeretet lelkét, hogy mint élő forrásból, abból induljon ki minden vágyunk, szavunk és cselekedetünk. Add értésünkre, hogy minden külső cselekedet előtted haszontalan, hacsak az a lélek teljességéből nem fakad. Segélj, hogy szívünkből a szeretet forrása soha ki ne apadjon. Ámen.

Leányok imádsága.

„A szívből származnak az élet cselekedetei“. Segélj minket jó Atyánk, hogy szívünk tisztaságát és ártatlanságát minden kísértéssel szemben megőrizhessük; mert csak tiszta forrásból származhatnak nemes cselekedetek. Vezérelj minket, hogy amit cselekszünk, szívünk szerint cselekedjük, hogy így megnyerhessük az előtted és az emberek előtt való kedveséget. Ámen.

Gyülekezeti imádság.

Hálával borulunk le előtted jó Istenünk, mennyei édes Atyánk, hogy ezen a szent ünnepen is itt a te templomodban álmélkodhattunk a te csuda-dolgaidról, amelyekkel telve van az ég és a föld, az élet és a történelem. Köszönjük, hogy az első pünköszt fölemelő emlékeiben megfürösztötted lelkünket,

s az urvacsora által Jézus követésére buzdítottál. Úgy tetszik, hogy újra születünk a szent emlékezés által. Mintha tisztábban látnók hivatásunkat! Mintha új utak nyíltak volna meg előttünk, amelyeken haladva inkább megtalálhatunk tégedet a jóság, szeretet, a tökéletesség és szentség Istenét! Mintha lankadó hitünk, csüggedő reménységünk s félénk szeretetünk ma itt új erőt s új szárnyakat kapott volna!

Óh milyen áldott lenne ez az óra, melyet szent házában együttesen töltöttünk, ha az a lélek, amelyet itt vettünk, lenne lankadatlan vezérünk az élet harcaiban is. Ha az tanítana meg igazán szólani s nemesen cselekedni! Ha az, mint égi láng, megvilágosítaná haladásunk útját s bátorságot és erőt adna nekünk mindig és mindenkor, hogy a te örök igazságaid mellett bizonyosságot tudjunk tenni!

Légy velünk jó Istenünk, ha eltávozzunk a te házából is. Irányítsa minden lépésünket az a szentlélek, amely az apostolokat tüzelte, vezette és lelkesítette. Ha nem is lehetünk mindnyájan vezérek a te országodban, de legyünk lelkes és buzgó közkatonák. Ha nem is lehetünk mindnyájan apostolok, de végezzünk mindnyájan apostoli munkát a jónak terjesztésében s a nemes cselekedetek gyakorlásában. Ha nem is szólhatunk különböző nyelveken, de szóljuk mindig az igazság és a szeretet beszédét. Ha van is külömbség az ajándékokban, de ne legyen köztünk külömbség a hűségben, az igazság szeretetében és a becsület megőrzésében.

Közöljed szent lelkedet azokkal is, akik nem lehettek velünk a közös áldozaton, hogy a bűnösök megjavuljanak, a közönyösek felbuzduljanak s a hitetleneknek megvilágosodjék elméjük. A betegeknek küldj vigasztalást, a szenvedőknek türelmet, az elnyomottaknak szabadságot. Áldásod legyen az egyházon, a hazán és a királyon. Ámen.

Megáldás.

Az a lélek, amely ma ide hozott, legyen vezérek, világosságotok és bátorságotok ott künn a nehéz küzdelmek mezéjén is! Világosítsa meg útaitokat, növelje buzgóságotokat s

irányítsa minden lépéseket. Az Úr, az áldások Istene pedig koronázza hű fáradozásokat s gondviselésével örködjék feleltetek munkáitokban és nyugalmatokban, családok körében és a társadalmi munka mezején. Ámen.

4. Őszi hálaünnepen.

a) Bő aratás után.

„Áldjad én lelkem az Urat, és el ne felejtkezzél semmi jótéteményeiről“. (103. Zsolt. 2. v.) A zsoltáriró király visszatekintve életének lefolyt napjaira s azokban lépten-nyomon tapasztalva a gondviselő Istennek vezetését és kiapadhatatlan áldását, szent elragadtatásban énekli: „Áldjad én lelkem az Urat“. Mintha csak a mi szívünk húrjain játszanék s mintha csak a mi mostani érzelmeinket tolmácsolná a nagy költő király. Hálaadó áldozatra gyűltünk mi is ma össze. Hálát adni Istennek, aki ez esztendőben is bölcs kormányzásával igazgatta a természeti világot; hogy beteljesülve látjuk a régi ígéretet: „Amíg ég és föld leszen, vetés és aratás lenni meg nem szűnik“; hogy a föld megfutotta a maga pályáját s a tavasz szép virágaiból a nyár gyümölcsöket érlelt, míg a szépen zöldelő vetések kenyeret adó aranykalászokká fejlődtek. Megszűntek kétségeink, elnémultak aggodalmaink. Az, aki vetett verejtékezéssel, emelhetette a súlyos kéréket nagy örömmel. Igaz ugyan, hogy az aratás a munka jutalma s a kenyér az emberi fáradság gyümölcse. Oh de ki az, aki a vetés és aratás között örködik az emberek reménysége fölött? Ki az, aki elein és későn való esőt ad? Ki az, aki csirába hajtja az elvetett magot, szárba szökkenti a gyöngye vetést s ringó aranykalászokkal ékesíti a szép mezőt? Óh jöjjetek emberek és keresztények, menjünk az Úr eleibe hálaadással s a mi fogadásainkat adjuk meg neki! Áldjad én lelkem az Urat!

De az ember nemcsak kenyérral él. A növény az anyaföldbe ereszti gyökérszárait s onnan szívja táplálékának egy

részét, de vajjon elégséges-e az a nedvesség s azok az ásványi alkotórészek, amelyeket a földből vesz magába? Vajjon eső, harmat, levegő és napsugár nélkül hajthatna-e zöld ágakat s szebbnél-szebb virágok díszítenék-e s a virágok gyümölcsökké érlelődhetnének-e? Így az ember is a pusztá testi élet és földi táplálék által nem felelhet meg rendeltetésének. Van bennünk más törvény is, mint a testnek a törvénye. Ami lelkünk is a földről a magasba vágyakozik. Napsugárt, világosságot keres. Az élet vizét szomjuhozza. Az igazságra éhezik. A szeretet után eseng. Csak ezekben és ezek által bontakozhatik ki ez a bennünk levő isteni csira illatozó és gyümölcsöt termő díszes virággá. És az a jó Isten, aki a természeti világban örök törvényeivel és soha el nem fáradó gondviselésével őrzi az aratás ígérését, a lelkek országában is hullatja reánk az élet harmatát s a világosság áldást oszlogató sugárait. „Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jóléteményéről!”

Ime most is ez asztal áldásaiban kínálja nekünk lelki ajándékait. Amint ott künn a természetben asztalt terített, hogy az éhezők és szomjúhozók megelégtessenek: úgy nyújtja nekünk a Jézus asztalának áldásaiban a legbecsesebb lelki kincseket. Ime itt áll maga a Mester, aki „az élet kenyere”, akinek igéi, élete, példaadása a mi legbecsesebb lelki táplálékunk. Ebből merítjük a hitet, mely hegyeket mozdít ki helyükből; a reménységet, mely az élet sebjeit, mint jótékony balzsam begyógyítja; a szeretetet, amely kegyes, hosszútűrő, nem irigykedik, nem örül a hamisságnak s amely soha el nem fogy. Itt nyílik meg előttünk az evangelium forrása, amelyből az élet vize csörgedez, aki abból iszik, soha meg nem szomjúhozik.

Érzitek-e s belátjátok-e ezeknek a szentséges lelki javaknak az értékét? Vagy pedig a test drágább előttemek, mint a lélek, a világ inkább vonz, mint az istenországa, a Mammon elsőbb, mint az Isten? Oh, ha így volna, akkor hiába való ajkatok imádsága s szájatok dicséretmondása. Akkor ok nélkül zengitek a legszebb orgonakiséret mellett is: „Áldjad én lelkem az Urat”. Mégis meghalljátok az igaz bíró kárhoztató szavait: „E gonosz nemzetség csak szájjal közelít hozzám, de szíve távol van én tőlem”.

Erős lelki vággyal, valódi belső szomjúsággal vegyétek hát az élet kenyerét és italát, hogy nyomában támadjon nemes elhatározás, jóra kész akarat, Istenben bizó reménység és az emberek iránt való őszinte szeretet. Ezek tesznek méltóvá ez asztal áldásaira s áldozatotok ezek által lesz kedves Isten előtt. Jöjjetek imádkozzunk :

Az öröm és aggodalom érzései váltakoznak lelkünkben jó Atyánk, amikor őszi hálaadó ünnepünkön a Te fiad asztalához kívánunk járulni. Az öröm a fölött, hogy ez esztendőben is bölcs kormányzásodat megtartottad; hogy gondviselésed őrt állott mezőink felett s azokban nemcsak megtermékenyítette az elhintett magvakat, hanem a csirákból zöld vetést növelt s azt arany kalásztengerré változtatta át; hogy áldásodat dúrva ellenség romboló dühe nem pusztította el, hanem a béke ölében nyugodt lélekkel vehettük el isteni adományaidat; hogy meghallgattad imádságunkat s mindennapi kenyerünket megadtad nekünk. De örömünk mellett ott van az aggodalom is lelkünkben. Az aggodalom amiatt, hogy vajjon érdemesek vagyunk-e jótéteményeidre? Vajjon lelkünket nem foglalja-e le tulságosan az anyag és e világ szerelme, amely miatt magasabb rendű céljairól megfeledkezik? Vajjon a te drága adományaid nem tesznek-e fukarrá, szűkmarkúvá, vagy nem vezetnek-e a tékozlás, könnyelműség és pazarlás útjára? Vajjon tudunk-e a te javaidal okos keresztények módjára élni, hogy családjunk is megkapja a magáét, de a közjó is fölvirágozzék?

Oszlasd el aggodalmainkat e pillanatban jó Istenünk, hogy nyugodt lélekkel járulhassunk a Jézus asztalához. Add értésünkre, hogy nem a földi kincsekben van életünk igazi boldogsága. Figyelmeztess a Mester tanítására, hogy nem használ semmit, ha valaki mind e világot megnyerné is, ha lelkében kárt vall. Taníts meg okosan élni földi javaidal, hogy azokat tekintsük eszközöknek felsőbb céljaink szolgálatában. Áldásaid indítsanak hálára, alázatosságra és a szeretet munkáinak gyakorlására. Legyünk a te gondviselésed eszközei e földön, akik enyhítjük a nyomort, töröljük a könnyeket, gyógyítjuk a sebeiket. Tisztítsd meg sziveinket, hogy megláthassunk tégedet s kedves áldozatot vihessünk elődbe. Amen.

Férfiakkal.

„Mikor eszel és megeleégszel, akkor dicsérjed a te Uradat, Istenedet“. (V. Móz. 8. r. 10. v.) E prófétai intést ird be a mi lelkünkbe jó Atyánk, Istenünk, hogy áldásaid elvétele ébressze föl bennünk a hála érzetét, hogy szóval és cselekedettel, munkával és áldozattal, énekekkel és imádsággal hirdessük mindig a te dicséretedet, építsük anyaszentegyházadat s készítsük elő a te országodat. Ámen.

Ifjakkal.

„Jöjjetek, örvendezzünk az Urnak: vígadjunk a mi szabadításunk kösziklájának. Menjünk eleibe hálaadással, énekeljünk neki dicséreteket“. (95. Zsolt. 1—2. v.) Nincsen előtted kedvesebb áldozat, mint a tiszta szív s az igazságban örvendező lélek, jó Atyánk! Légy azért földi életünk forgandóságai közben mindig ami szabadításunk kösziklája s segélj, hogy jóságodért mindig tiszta szívvel menjünk elődbe hálaadással s örvendező lélekkel énekeljünk neked dicséreteket. Ámen.

Asszonyok imádsága.

„Csalárd az emberek előtt való kedvesség és hiábavaló a szépség; amely asszony féli az Urat, ez szerez dicséretet magának“. (Péld. 31. r. 30. v.) Ne engedd jó Istenünk, hogy külső látszat után induljunk s múlandó javakban keressük életünk értékét és célját, hanem a te neved félelme indítson a jótékonyság gyakorlására, a szegények fölsegítésére s örökkétartó kincsek gyűjtésére, hogy életünk előtted kedves lehessen. Ámen.

A gyülekezet imádsága.

Miképpen közelítsünk hozzád, óh minden áldások Istene, ki határtalan jóságoddal táplálsz s szereteted kifogyhatatlan bőségével gazdagítasz minket is? Ime még meg sem tudtuk hálni egyik jótéteményedet s már is újabb bizonyosságát vettük atyai gondoskodásodnak. Még ki sem tudtuk fejezni köszönetünket a testi mindennapi kenyérért, amelynek áldásaiban részesítettél s már is lelkünket tápláltad az élet kenyérével. Oh

bizony, ha angyalok nyelvén szólhatnánk, vagy egész életünk egy folytonos jó cselekedet volna, még akkor sem lehetnénk elég hálásak irántad. Miként áldozhatnánk hát gyarló nyelvünkkel s fogyatékos cselekedeteinkkel méltóképpen előtted, óh minden áldások gazdag Istene?

Engedd, hogy ez az óra, amelyben együtt vacsoráztunk Jézussal s amelyben megelevenült előttünk az ő egész élete, amelyben a te atyai szived is gyönyörködött: ébresszen hivatásunk tudatára s buzdítson az ő példája követésére. Legyünk vele egyek a hitben s a szeretetben, amint Ő is egy volt veled lélekben. Életünkben és halálunkban, örömünkben és bánatunkban legyen ő a mi nyereségünk. Gondviselésed, mely eddig őrködött testünk, lelkünk és mindennemű javaink felett, legyen továbbra is a mi védelmünk és paizsunk.

Részeltessed testi és lelki javaidból a szegényeket, szűkölködőket, betegeket, hogy ők is lássák meg szabadításod jobb kezét. Áldd meg a földet, mely kenyerünket termette. Áldd meg az egyházat, amely lelkünket gondozza. Áldd meg a te népedet jó kedvvel, bőséggel. Ámen.

Megáldás.

„Áldjon meg tégedet — Istennek népe — az Úr és őrizzen meg tégedet. Világosítsa meg az Úr az ő orcáját te rajtad és könyörüljön te rajtad. Fordítsa az Úr az ő orcáját te reád és adjon békességet néked“. (IV. Moz. 6. r. 24—26. v.)

b) Szűk termés idején.

„Az Isten gondot visel“. A szent hajdankor vallásos lelketű nagy pátriárkájának eme szép és csaknem közkeletűvé vált aranymondása visszhangzik lelkemben e pillanatban, amidőn mai hálaünnepünkön az Ur asztalánál megállok. Egy mérhetetlen nagy és szent gondolat foglalja el egész lényemet: az isteni gondviselés fölséges gondolata. Annak a gondviselésnek a gondolata, amelyet a hitetlen és vallástalan ember nem tud, vagy nem akar fölfedezni sehol, de amelyet a vallásos hívő ott lát mindenütt: az égen és a földön, a csillagban és por-

szemben, a felhőben és a napsúgárban, a fűszálban és a cedrusban, az egyes ember vágyaiban, küzdelmeiben s az egyetemes emberiség történetében. Nem azt a gondviselést értem én, amely az ember részéről feleslegessé teszi minden munkát, szorgalmat és küzdelmet, ami nem volna egyéb vakhitnél s a lélek üres képzelődésénél; hanem azt a gondviselést értem, amely a világ rendjét őrzi, az élet törvényeit végrehajtja, amely a mi védelmünk, oltalmunk, erős várunk és paizsunk minden időben. Csak gondoljátok el azt a kezdetet, azt a kicsiny mustármagot, amelyből a keresztény vallás kiindult s nézzétek azt a hatalmas élőfát, amely ma ágait a föld minden tájára kiterjeszti; vagy vegyétek számba a haladásnak ama nagy méreteit, amelyeket az emberiség az ősi paradicsomi kortól a mai napig tudományban, műveltségben s a művészetek különböző ágaiban kifejtett: lehetetlen, hogy ti is szent meggyőződéssel ne valljátok és ne hirdessétek az igét: „Az Isten gondot visel“.

Oh de meglátni az isteni gondviselést az élet örömeiben és áldásaiban; hirdetni az Isten bölcsességét a béke, öröm és boldogság pillanataiban; meglátni a mindenható kezét a fejlődésben, a haladásban: mindez könnyű és kishitű emberek is eddig eljuthatnak. Azonban meglátni az Isten kezét a csapásokban; a csalódások és a szenvedések kínjai között is érezni szeretetének melegségét; könnyeinken keresztül is boldogan szemlélni nagy jószágát; a romokban is meglátni az új, szebb és dicsőbb épület fundamentumát; a halálban hirdetni a feltámadást: ime ez volt a hajdankor nagy pátriárkájának hite, amellyel ragaszkodott a gondviseléshez. Egyetlen fiát kívánta tőle az Ur áldozatul. Ezzel reá nézve vége lett volna egy szép álomnak, egy megígért fényes jövőnek. Pusztá és kietlen lett volna e föld, amelyben az ő életének nincsen célja és értéke. Ő mégis hiszen, bízik, mert „az Isten gondot visel“.

Mai hálaünnepünkön mi sem avval az örömmel és dagadó kebelvel jöttünk fel az áldozatra, mint aminővel szoktunk akkor, amikor az Istennek gazdag áldásaival elhalmozva, jövőnket biztosítva látjuk. Reményeinkben csalatkoztunk. Vetésünk után szűkös volt aratásunk. Ha nem is veszítettünk el mindent, de nagy a mi veszteségünk. Egy év munkája, fárad-

sága, verejtékezése után nem látjuk azt a jutalmat, amelyet jó reménységgel vártunk s amelyért olyan sokszor imádkoztunk. De vajjon csalódásunk közepette, könnyeinken keresztül megtudjuk-e mi látni azt a jóságos Atyát, aki akkor is szeret, amikor megver; azt a gondviselést, amely akkor is örködik felettünk, amikor meglátogat; azt a bölcseséget, amely a szenvedések útján vezet és emel a dicsőség magaslatára; azt a hatalmat, amely a romokból épít új és szebb templomokat; azt a végtelen szeretetet, amely a lég madarait, melyek nem vetnek és nem aratnak, táplálja s a mezők liliomait szépen ruházza? Óh, mert ilyen erős és nagy hit illik a Jézus asztalához, aki így imádkozott: „Én szerető Atyám, legyen meg a te akaratod“. Jöjjelek, mi is ezért imádkozzunk:

Gondviselő Istenünk, mennyei jó Atyánk! A változásoknak és bizonytalanságoknak eme világából hozzád emelkedünk lélekben. Mert napról-napra tapasztaljuk, hogy e földön semmiben sem lehet bizodalunk. Itt küzdés, szenvedés és csalódás a mi osztályrészünk. Csak keressük a boldogságot, de azt meg nem találjuk. Munkánk jutalmát, fáradságos küzdelmeink bérét e világ csak igéri, de meg nem adja. Legszebb reményeink virágai idő előtt elhervadnak s magasba törő terveink a megvalósulás előtt összeomlanak. Amint megszárad a fű, úgy lesz oda itt az embernek minden dicsősége. Mégis, óh jó Atyánk, mi úgy ragaszkodunk e világhoz s ennek múltó javaihoz. Keressük a kincseket, amelyeket a rozsdá és a moly megemésztenek, s elfeledkezünk a lélek örökkévaló kincseiről. Törjük magunkat a test táplálékáért, de nem gondolunk a lélek kenyérére és italára. Földi csalódásaink után azért vagyunk olyan csüggedtek és bánatosak, mint a hitetlenek, akiknek nincsen Istenük.

Most is tűnődve és aggódva állunk előtted jó Atyánk! Oda lett az emberek vetése. Öröm helyett siralmas volt aratásunk. Nem hogy sok időre, de még egy esztendőre eltett javaink sincsenek. Vajjon ki tudjuk-e elégíteni kenyeret kérő gyermekeinket s az árvák és özvegyek könnyeit le tudjuk-e törölni? Vagy pedig elapad vékánkból a maroknyi liszt s korsónkból a kevés olajmaradék?

Óh, emelj fel minket jó Atyánk az aggodás és csüggedés eme nehéz pillanataiban. Minél kisebb lehet reménységünk e földben és földiekben: annál nagyobb legyen hitünk s erősebb bizalmunk tebenned. Éreztessed velünk, hogy ha mindenek elhagynak is, de te soha el nem hagysz minket, sőt a legnagyobb szükségünkben mutatod meg szabadításodat, Gondviselésedet, mely az öröm és boldogság napjaiban is vigyázott reánk, most kétszeres mértékben terjeszd ki fölöttünk, hogy annak oltalma alatt bátorságos legyen lakásunk. Nyisd meg áldásod csatornáit, hogy a te atyai gondoskodásod szégyenítse meg a mi kishitűségünket. Most pedig adjad nekünk Jézusunk törhetetlen hitét, hogy az emelje fel lelkünket a kétség hullámaiból s tegyen méltó vendégeivé e megterített asztal áldásainak. Ámen.

Férfiak imádsága.

„Jó nékem, hogy engemet megaláztál, hogy megtanulnám a te parancsolatidat“. (119. Zsolt. 71. v.). Istenünk, jó Atyánk! A te nagy hatalmad a keserű pohárt is az enyhület italává tudja átváltoztatni s jobb kezed áldott érintésére a csapások is áldássá válhatnak életünkben. Azért, ha e világban csalódásaink is vannak, a megpróbáltatások által figyelmeztess a lélek szükségleteire s a te parancsolataidra, hogy azok megtartásában keressük és találjuk meg lelkünk békéjét és nyugalalmát. Ámen.

Az ifjakkal.

„A mi fiaink legyenek olyanok, mint a szépen növekedő plánták“. (144 Zsolt. 12. v.). Emlékeztess jó Atyánk gyakran a mi ifjuságunkban a reánk várakozó nagy hivatásra. Ne engedd, hogy rólad, teremtőnkéről valaha megfeledkezzünk, hanem növekedjünk testben és lélekben, hogy olyanok lehessünk, mint a szépen növekedő plánták s majdan jó gyümölcsöket teremhessünk a te neved dicsőségére s anyaszentegyházunk építésére. Ámen.

Óh, emelj fel minket jó Atyánk az aggodás és csüggedés eme nehéz pillanataiban. Minél kisebb lehet reménységünk e földben és földiekben: annál nagyobb legyen hitünk s erősebb bizalmunk tebenned. Éreztessed velünk, hogy ha mindenek elhagynak is, de te soha el nem hagysz minket, sőt a legnagyobb szükségünkben mutatod meg szabadításodat, Gondviselésedet, mely az öröm és boldogság napjaiban is vigyázott reánk, most kétszeres mértékben terjeszd ki fölöttünk, hogy annak oltalma alatt bátorságos legyen lakásunk. Nyisd meg áldásod csatornáit, hogy a te atyai gondoskodásod szégyenítse meg a mi kishitűségünket. Most pedig adjad nekünk Jézusunk törhetetlen hitét, hogy az emelje fel lelkünket a kétség hullámaiból s tegyen méltó vendégeivé e megterített asztal áldásainak. Ámen.

Férfiak imádsága.

„Jó nékem, hogy engemet megaláztál, hogy megtanulnám a te parancsolatodat“. (119. Zsolt. 71. v.). Istenünk, jó Atyánk! A te nagy hatalmad a keserű pohárt is az enyhület italává tudja átváltoztatni s jobb kezed áldott érintésére a csapások is áldássá válhatnak életünkben. Azért, ha e világban csalódásaink is vannak, a megpróbáltatások által figyelmeztess a lélek szükségleteire s a te parancsolataidra, hogy azok megtartásában keressük és találjuk meg lelkünk békéjét és nyugalalmát. Ámen.

Az ifjakkal.

„A mi fiaink legyenek olyanok, mint a szépen növekedő plánták“. (144 Zsolt. 12. v.). Emlékeztess jó Atyánk gyakran a mi ifjuságunkban a reánk várakozó nagy hivatásra. Ne engedd, hogy rólad, teremtőnkről valaha megfeledkezzünk, hanem növekedjünk testben és lélekben, hogy olyanok lehessünk, mint a szépen növekedő plánták s majdan jó gyümölcsöket teremhessünk a te neved dicsőségére s anyaszentegyházunk építésére. Ámen.

Asszonyok imádsága.

„Minekutánna eleget ettek volna, monda Jézus az ő tanítványainak: Szedjétek fel a maradék darabokat, hogy semmi el ne vesszen“. (Ján. 6. r. 12. v.). Mindig kívánatos, hogy a te áldásaidat megbecsüljük s azokkal takarékosan éljünk. De különösen most, amikor a föld szűkösen adta az ő gyümölcsét, családunk jólléte is követeli, hogy hivek legyünk a kevesen. Taníts meg azért gondosságra és takarékosagra, hogy Jézus útmutatása szerint szedjünk fel minden kis maradékot s a mi kezeink között semmi el ne vesszen. Ámen.

Leányok imádsága.

„A mi leányaink legyenek olyanok, mint a templom köveinek hasonlatosságára szépen kifaragott oszlopok“. (144. Zsolt. 12. v.). Engedd jó Atyánk, édes Istenünk, hogy vágyainkat, érzéseinket és gondolatainkat a te szent akaratodhoz tudjuk szabni, hogy legyünk szépen kifaragott élő kövek a mi Mesterünknek: Jézusnak egyházában, hogy a mi hitünk és vallásosságunk legyen erős fundamentum, amelyen a jövőendő egyháza fölépül. Ámen.

A gyülekezet imádsága.

Nem akarunk addig eltávozni szent házadból, amig még egyszer hozzád nem fordulunk imádságunkkal jó Isten, szerető Atyánk! Óh, mert a mi gyarlóságunk e földi élet bizonytalansága és változandósága közben csak benned talál nyugvó pontot és biztos kikötőt. Megpihentünk most is a te atyai szárnyaid árnyékában. Biztatást merítettünk a te isteni ígéreteidből. Lelkünk táplálkozott az életnek ama kenyereből, amelyből aki eszik, semmiképpen meg nem éhezik s ittunk az örök élet vizéből, amelyből aki iszik, meg nem szomjuhozik. Hitünkben meggazdagodva, reménységben megteljesedve hagyjuk el a te szent házadat. Köszönjük jó Atyánk kegyelmed ez újabb bizonyosságát.

Kísérjenek továbbra is atyai örökösödő szemeid s vigyázzon

reánk a te soha el nem fáradó gondviselésed. Mutasd meg nekünk, hogy ott és akkor áldasz meg, amikor nem is várjuk, hogy akkor vagy legközelebb hozzánk, amikor legnagyobb szükségben vagyunk. Ha nincsenek is sok esztendőre eltett javaink, de add meg nekünk legalább a mindennapi kenyerünket. De e mellett táplálj a te szent igéddel s add értésünkre, hogy jobb a kevés istenfélelemmel, mint a sok istentelenséggel.

Térj be az elhagyottak kunyhójába, a bűnösök szívébe s a hitetlenek lelkébe, hogy mindenütt dicsőítsék szabadításod jobb kezét. A föld, amely az idén szűk markuan adta javait, jövőre tárja ki annál gazdagabban kincses kebelét, hogy a hű munka s a becsületes szorgalom találja meg rajta méltó jutalmát. Ámen.

Megáldás.

„Menjete el békességgel Úr Istennek áldottai!“ Lelketek aggodalmát váltsa fel az Istenben bízó hit, szívetek nyugtalan-ságát a reménykedő bizalom! Istent imádjátok, akaratán megnyugodjatok. Embertársaitokat szeressétek s egymás terhét kölcsönösen hordozzátok, mert ez az Isten akarata ti hozzátok. Legyetek ti az Istennek hűséges népe, hogy ő is a ti jó Atyátok lehessen. Ámen.

5. Általános.

„Én vagyok a világ világossága, aki engem követ, nem járhat a sötétségben, hanem övé lesz az életnek világossága“. (Ján. 8. r. 12. v.). Mint romboló vihar után a reményladó szivárvány megjelenése; mint a kínos gyötrelmek között virrasztóra a hajnal első sugarának megérkezése; mint a nap izzó heve alatt szomjuságtól tikkadozó vándorra az üdítő forrás csörgedezése: úgy hatnak ma reánk az élet fejedelmének eme szépen hangzó, önérzetes szavai. Óh, mert mi is égő vágygal szomjuhozunk az élet világosságát. Lelki szomjuságunktól gyötörve sokfelé kerestük azt. Kerestük a tudományok bejárhatatlan mezején. Kerestük az emberi okoskodások és bölcselke-

dések tömkelegében. Kerestük lelkünk ábrándvilágában, képzelődésünk színes játékaiban. Kerestük a gazdagság, a hírnév és dicsőség mámorában. Kerestük a hatalom árnyékában s a népek uralkodási törekvéseiben. Kerestük a nemzetek gazdasági és kereskedelmi versenyében. Sőt kerestük még a pusztító háborúk tüzében is.

És mit találtunk a legszorgalmasabb igyekezetünk után is? Találtunk kétségbeesést, nyomort, testi és lelki gyötrődéseket. Eljutottunk a tört szívek sóhajtásaihoz, a bánatos lelkek keserü könnyeihez. Most látjuk, hogy nem jó úton jártunk, hogy meredek ösvény széléhez érkeztünk, hogy nem az élet igazi világossága, hanem csalóka álfény s meglévesztő bolygó volt csupán, ami után haladtunk s ami minket e nehéz helyzetbe juttatott. Lelkünk e kínos vergődésében hova menekülünk? Hol keressük azt a tiszta fényt, amely minket az élet igazi útjára vezethetne? És e töprengés közben hangzik felénk e szent asztalról az élet fejedelmének útmutatása: „Én vagyok e világ világossága, aki engem követ, nem járhat a sötétségben, hanem övé lesz az életnek világossága!”

Kettős sugárban árad innen felénk az élet világossága. Egyik a *keresztény hitnek* a sugára. Annak a hitnek sugára, amely fölismeri a gondviselés kezét nem csupán akkor, amikor Galilea aranykalászokkal ékes, szép mezőin, vagy a genézreti tó fodros tükrén vezeti őket, hanem akkor is, amikor a Golgota útjait járja, vagy a kereszt kínjai között tikkadozik. Annak a hitnek a sugára, amely erőt ad az apostoloknak, hogy üldözések és megostoroztatások között is bizonyosságot tegyenek a meghalt, de feltámadott Jézusról. Annak a hitnek sugára, amely a halálban is meglátja az új élet csiráit s amely a romok közül is újult erővel emelkedik a magasba. Annak a hitnek sugára, amely lerontja a népek és nemzetek között fennálló választófalakat, hogy amiként egy az Isten, úgy léte-süljön egy testvéri közösség a népek között ezen a világon. Ime, ez az egyik sugár, amely ma felénk árad erről az asztalról.

A másik a *keresztény szeretet* sugára. Annak a szeretetnek a sugára, amely úgy szerette felebarátját, mint önmagát; amely betért a bűnös publikánushoz és a büszke Simonhoz. Annak a szeretetnek a sugára, amely könnyeket töröl, sebeket

kötöz, életre hív, megtérésre búzdít, megbocsát még ellenségeinek is; amely úgy szerelte ezt a világot, hogy tulajdon életét áldozta érte. Ime, ez az élet igazi világossága!

Jöjjetek keresztények! fürösszétek meg lelketeket ma e ragyogó világosság-tengerben, hogy aztán a ti keresztényi nevetek megfelelő keresztény-gyümölcsöket is teremjen s hogy közelebbről méltóképpen járulhassatok e szeretet Mesterének vacsorájához. Előbb azonban imádkozzunk:

Igazság és szeretet Istene! Ki szent ügyedet elveszni s az igazságot eltiporni nem engeded. Meglátogatsz s súlyos próbáknak teszed ki gyermekeidet, de végképpen el nem hagyod őket. A sötét borulat után ismét ragyogtatod kegyelmed tündöklő napját, hogy a szenvedésekben megtisztult lélek annál tisztábban lásson, annál mélyebb hálával imádjon téged.

Tévelyegtünk mi is sokat. A látszatot többre becsültük a lényegnél s a külső csillogást a belső tartalomnál. Téves úton jártunk s bűnös eszközökkel akartuk boldogságunkat elérni. Ezért kellett éreznünk bűneinknek súlyos következményeit, amikor „könnyhullatás volt kenyerünk éjjel és nappal“.

De ime, máris a lezajlott viharok után mutatod a megnyugvást adó szivárványt, amikor elhivtál minket a Jézus asztalához. Ez az a csendes kikötő, ahol az élet viharai után megnyugvást talál a zaklatott lélek. Itt ragyog fel előttünk az élet igazi világossága. Itt hangzik felénk az igazi hitnek és a megértő szeretetnek lelki békességet adó szava. Itt tárulnak fel előttünk Jézusnak példaadásában azok a helyes utak, amelyeken földi boldogságunkat és mennyei üdvösségünket munkálhatjuk.

Engedd jó Atyánk, hogy ez az óra legyen kezdete egy szebb és jobb életnek. Legyen kiindulása egy lelki egyességnek, amelyben az erős nem nyomja el a gyöngét, amelyben nem az emberi szenvedélyek és indulatok uralkodnak, hanem a keresztény hit és szeretet lobogója alatt megvalósíthatjuk a régi eszményt: istenországát. Cselekedd, hogy ez erős elhatározásunkban méltó vendégek legyünk a szabadság és testvériség asztalánál. Ámen.

Férfiak imádsága.

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet bocsássak e földre: nem azért jöttem, hogy békességet bocsássak, hanem hogy fegyvert“. (Máté 10. r. 34. v.). Jézusunk eme szavaiból add értésünkre jó Atyánk, hogy nem a tétlen szemlélődés s a csöndes megadás a mi igazi hivatásunk, hanem a harc és a küzdelem az igazságért, a szebb és a jobb jövőért, a magunk és embertársaink boldogságáért. Te pedig jó Atyánk add kezünkbe azokat a tiszta és nemes lelki fegyvereket, amelyekkel országod eljövételét munkálhatjuk. Ámen.

Asszonyok imádsága.

„A hit jó cselekedetek nélkül halott“. (Jak. 2. r. 17. v.). Az apostol eme szavaiból add értésünkre jó Atyánk, hogy a legbuzgóbb hit is értéktelen, ha cselekedetei nincsenek. Segélj minket, hogy hitünket megfelelő jó cselekedetekkel tudjuk bebizonyítani. Legyünk a te gondviselésed eszközei, akik Jézus példájára széjjel járván, mindennel jót cselekedjünk. Ámen.

Ifjak imádsága.

„Valamely fa, amely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatják és a tüzre vettetik“. (Máté 7. r. 19. v.). Segélj minket szent Istenünk, hogy ifjuságunkban az élet zordon viharai ellen oltalmazzuk meg lelkünk virágait, hogy majdan a munkás nyár és az ősz megteremhesse a maga méltó gyümölcseit egyházunk javára s a te neved dicsőségére. Ámen.

Leányok imádsága.

„Nem minden, aki ezt mondja: Uram! Uram! megyen be mennyországba, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyámnak az akaratját“. (Máté 7. r. 21. v.). Szent Isten, jó Atyánk! adj erőt nekünk, hogy ne csak szájjal, hanem szívvel közelítsünk hozzád s ne csak szóval, hanem jó cselekedetekkel is munkáljuk dicsőségedet, hogy így részünk legyen a mennyország örömében és boldogságában. Ámen.

A gyülekezet imádsága.

Hálával és bizalommal borulunk le előtted jó Atyánk. Köszönjük, hogy szomjas szívünket megelegítetted s fáradt, bágyadozó lelkünket megnyugtattad. Mintha újra születünk volna a hitben, reménységben és bizalomban. Együtt vacsoráztunk Jézussal, a mi hitünk fejedelmével s az ő asztalánál megtanultuk azt, hogy az emberi gyarlóság, a harag s a bosszú bármennyire is megzavarja lelkünk békéjét és feldúlja e világ nyugalma; de a szeretet mégis meggyőzi azt s a romok fölött lankadatlan kézzel épít szebb jövődöt, boldogabb országot.

Ebben a hitben emelj fel minket jó Atyánk, hogy eltávozva házadból, szóval és cselekedettel legyünk hirdetői a jézusi igazságoknak. Munkáljuk a szabadság és testvériség országát s tegyünk bizonyosságot a bennünk lakozó keresztényi lélekről. Munkálkodásunk és buzgóságunk által valósuljanak meg közöttünk az evangélium gyönyörű elvei, hogy családjunkban, községünkben, egyházunkban és hazánkban csókolgasák egymást a béke és szeretet angyalai.

Küldj enyhülést a betegeknek, reménységet a szenvedőknek, nyugalmat a zaklatott lelkűeknek. Jóságod nyomában mindenütt teremjenek a megelegedés és boldogság izletes gyümölcsei. Ámen.

Megáldás.

Legyetek megáldva Istentől, Istennek népe, keresztény gyülekezet! A hitnek ereje lelketekben meg ne gyengüljön s a szeretet kapcsolatai meg ne lazuljanak közöttetek. Öltözzétek fel azokat a nemes keresztényi fegyvereket, amelyekkel Istennek jó vitézei lehettek s Jézusnak előttetek ragyogó példája lelkesítsen szép életre s az életben Istenünk dicsőítésére. Ámen.

6. Betegnél.

„Hívj segítségül engem a te nyomoruságodnak idején: megszabadítlak tégedet; és dicsőítesz engemet“. (50. Zsolt. 15. v.). Nem adhatnék jobb és megnyugtatóbb tanácsot szeretett testvérem nehéz helyzetekben, mint, a mit maga az Úr kíván minden szenvedő és gyötrődő lélektől a zsoltáros király eme szavaiban. Mert mindig áldás és erőforrás az, ha lelkünk az élő Istenhez, mint erős kősziklához ragaszkodik e földi élet ezer viszontagsága, sokféle kísértése és megpróbáltatása között. Hajlékunk nekünk az élő Isten, kinek szárnyai árnyékában bátorságos a mi lakásunk. Erős vár és paizs, amely oltalmaz ellenségeink ellen. Világító torony, amely mutatja a kétség és bizonytalanság között az igaz utat. Élő forrás, amelyből csüggedő hitünk új erőt, lankadó reményünk új biztatást kap. Benne a siró és az örvendező, a boldog és a boldogtalan, a szegény és a gazdag, a gyöngye és az erős, az ifjú és öreg egy jóságosan szerető édes Atyát talál, ki letörli a könnyeket, gyógyítja a sebeket, gyámolítja a csüggedőt, biztatja a lankadót s megáldja a hiv munkát és a becsületes törekvést.

Óh de mégis legközelebb van Isten a betegekhez, mert ott van a legnagyobb szükség jelenlétére. Ott, ahol az emberi erő tehetetlen, ahol a földi kezek és lábak meggyengültek, ahol a lélek kész, de a test erőtelen, ahol van akarat a jóra, de nincs erő annak a végrehajtására: ott van a legnagyobb szükség az isteni hatalom közreműködésére. És a jó Isten ott is van minden beteg ágya mellett, aki törhetetlen hittel s lankadatlan bizalommal hívja és várja őtet. Csak a hitetlen, a megátalkodott beteg van elhagyatva, de a bízó, a reménykedő mindig érzi, hogy ő nincs egyedül, mert az Isten vele van. Mi volna hát fölemelőbb és megnyugtatóbb egy szenvedő betegre, mint ha hallja az Isten biztató szavait: „Hívj segítségül engem a te nyomoruságodnak idején!“

Az Isten meg is hallgatja az igazaknak könyörgését. Amikor mi nem tudunk segíteni önmagunkon, amikor tehetetlenül vergődünk éjjel és nappal, amikor könnyhullatás a mi kenyerünk s még az éjszakák is bántásunkra vannak nekünk: ak-

kor áll mellénk, mint őrtálló angyal. Ha nem is teszen csudát velünk, hogy egy pillanatra elvegye fájdalmunkat s visszaadja az elveszített erőt tagjainkba: de letörli verejtékeinket, türelmet ad a kereszt hordozására s eszünkbe juttatja a nagy szenvedő Jób szavait: „Ha a jót elvettük Istentől, a rosszat ne vennők-e el?” Jelenléte megnyhíti fájdalmainkat, növeli türelmünket, mert az ő gondviselése alatt nincsen olyan sötét és hosszú éjszaka, amely után el ne jönné a reményt és vidámságot hozó hajnal pirosuló fénye. Hiszen szent igéje is azt tanítja: „Boldogok, akik sirnak, mert megvigasztaltatnak”. Az Istennek örök törvénye szerint, minden ború után derű, minden szomorúság után boldogság, minden rabság után szabadság következik. Igaz hát az Istennek a szenvedőkhez intézett ígérete: „Megszabadítlak tégedet”.

Minél súlyosabb a kereszt, melyet hordoztunk, minél hosszabb az éjszaka, melyet átvirrasztottunk: annál édesebb lesz a virradat, annál mélyebb és tisztább hálával fogjuk dicsérni az Urat, a mi szabadításunk erős Istenét.

Azért szeretett szenvedő testvérem, most, amikor az urvacsora áldásaiban kívánsz részesülni, vess számot magaddal, hogy méltó vagy-e a legnagyobb szenvedőhez, aki fenéki kiitta azt a keserű poharat? Van-e erős hited Istenben? Van-e türelmed hordozni a szenvedés keresztjét? Akinek kezéből elvetted a jót, van-e elég erőd annak kezéből panasz és zúgolódás nélkül elvenni a rosszat is? Ha igen, akkor csak hívjad segítségül őt a te nyomoruságodnak idején, ő megszabadít tégedet s te dicsőíteni fogod őtet. Jöjj azért imádkozzunk:

Minden erőnek és vigasztalásnak Istene, jó Atyám! Te vagy az én egyetlen reménységem és vigasztalásom ebben a búbánatos világban. Amidőn testem beteg, erőm lankadt, tégedet ragadlak meg hitemnek karjaival s tégedet hivlak reménységem szavával, hogy jöjj az én szabadításomra, mielőtt a csüggedés örvényébe esném. Vágyom a te szent fiad vacsorájában részesülni, mert úgy tapasztaltam, hogy az mindig a hitnek, a bizalomnak és a lelki megnyugvásnak a forrása volt reám nézve. Most is ezekre szomjuhozom. Óh, mert súlyos próbára tett isteni bölcseséged. Elhagyott erőm. Nem végezhetem mindennapi munkáimat. Nyugtalan vagyok éjjel és nappal.

Aggaszt az a gondolat, hogy nem vagyok-e terhükre azoknak, akik engem szeretettel ápolnak és gondoznak s csüggetésgemben panaszkodó szavaimmal nem vétkezem-e ellened is óh én édes Istenem? Óh bizony csak most látom, hogy milyen drága kincs a jó egészség és milyen nagy áldás az, ha munkálkodhatunk!

Óh jöjj az én szabadításomra jó Istenem. Enyhítsed fájdalmaimat, könnyebbítsed szenvedésem terheit. Újítsd meg ma előttem Jézus életét, az ő súlyos szenvedéseit, aki a legnehezebb helyzetben is így tudott imádkozni: „Atyám, ha lehetséges, muljék el tőlem e keserű pohár, de ne úgy legyen amint én, hanem amint te akarod“. S az ő példájából taníts megnyugodni engemet is a te szent akaratodon. Tisztítsd meg szívemet minden rossz indulattól, minden földies érzéstől, s töltsd be lelkemet a szeretetnek, megbocsátásnak, a türelemnek s a benned való hitnek lelkével, hogy testi fogyatkozásaimban ezek legyenek erősségeim s ezek tegyenek méltóvá az Úrvacsorára. Ámen.

Urvacsora vétel után.

„Az Úrnak fenyítését ne utáld meg s meg ne unjad az ő dorgálását“. (Péld. 3. r. 11. v.). Mert ő az, aki betegséggel meglátogat és ő az, aki bekötözget; ő az, aki megsebesít és akinek kezei meggyógyítanak“. (Jób 5. r. 18. v.). Istenem, jó Atyám, taníts meg engemet is, mint hajdan a te szenvedő szolgádat, hogy élet és halál, egészség és betegség, öröm és bánat a te szent kezeidbe van letéve. Taníts meg arra, hogy akár megáldasz javaiddal, akár meglátogatsz csapásaiddal, mindig bölcsen és atyai szeretettel cselekszel velünk. De egyben emelj fel azon hit által, hogyha meg is látogatsz, de el nem hagysz, ha meg is szomorítasz, de megvigasztalsz, s ha meg is sebzesz, de kezeid meg is gyógyítanak. E hit által adj békeséget és nyugodalmat testemnek s lelkemnek. Ámen.

Megáldás.

Immár a mi jó Istenünknek atyai gondjaiba ajánlak tégedet kedves testvérem. Az, aki életed eddigi viszontagságai-

ban soha el nem hagyott, most is terjessze ki fölötted gondviselésének oltalmazó karjait. Küldje el hozzád az ő szabadtásának és vigasztalásának angyalait, akik örködjenek feletted éjjel és nappal. „Világosítsa meg az Úr az ő orcáját terajta és könyörüljön rajta. Fordítsa az Úr az ő orcáját tereád és adjon békességet neked“. Ámen.

7. Konfirmáció.

A konfirmációi ünnepély, amely az unitárius egyházban rendszeren áldozócsütörtökön vagy virágvasárnapján történik, a következőképpen folyhat le:

1. A rendes istentisztelet bevégezése után a lelkész bejelenti a gyülekezet előtt a konfirmációi ünnepélyt, kérve a közönség jó indulásu figyelmét. A konfirmáló növendékeket pedig értelmes feleletadásra hívja fel.

2. A növendékek felállva eléneklik „Szent Istenem tekints reám“ kezdetű konfirmációi éneket, aminek végeztével egy értelmesebb fiú növendék elmondja az alábbi vagy ehez hasonló rövid imádságot:

Minden erőnek és áldásnak Istene, mennyei édes Atyánk! Reménykedő szívvel küldjük hozzád buzgó imádságunkat életünk ez ünnepélyes pillanatában. Mert bármennyire is készülünk e nagy napra, bármennyire is vártuk e szent óra megérkezését: mégis most félelem és aggodás fog el, ha vajjon meg tudunk-e felelni a reánk várakozó feladatnak? Vajjon remegő ajkunk ki tudja-e fejezni mindazt, amit érzünk és gondolunk? Jó Istenünk! te küldötted el Jézust, a mi legnagyobb pártfogónkat, hogy legyen „út, élet és igazság“ mi előttünk. Te hagyta reánk szent örökségképpen vallásunk igazságait. Te világosítottad meg értelmünket, hogy azokat megismerhettük. Te erősítetted meg elhatározásunkat, hogy azokról nyilvánosan is bizonyosságot tegyünk.

Te, aki gyermekkorunk sokféle veszélyeiben gondviselésed

szárnyaival takargattál, légy velünk ebben a pillanatban is. Segélj bebizonyítanunk azt, hogy mi is megbecsüljük azt a drága kincset, amit szent vallásunk igazságaiban dicső elődeinktől kaptunk. Ihlessed lelkünket, vezéreljed gondolatainkat, hogy vallástételünk kedves legyen előtted és az emberek előtt. Mi Atyánk! Ámen.

3. Kikérdezés a konfirmációs kátéból.

4. A növendékek eléneklik „Hiszem, vallom“ kezdetű egyházi éneket s egyik leány mondja a következő imádságot:

Hálával borulnak le trónod zsámolya előtt jó Isten, édes Atyánk, a te gyöngé gyermekeid; mert ime megdicsőítetted nagyságodat kicsinységünkben s erődöt a mi erőtlenségünkben. Benned bízunk s meg nem szégyenültünk. Segítségül hívtunk s te velünk voltál vallástételünkben. Óh gyöngé és erőtlen a mi ajkunk, hogy méltóképpen megköszönjük nagy jószágodat. De ha nincsenek is megfelelő szavaink hálánk kifejezésére, szívünket, elhatározásainkat és fogadástételünket visszük elődbe áldozatul. Az a mi legfőbb vágyunk, hogy tégedet szolgáljunk egész életünkben. Az erős elhatározásunk, hogy követjük minden lépésében Jézust, akinek gyönyörű tanításain áhitattal csüng lelkünk. Az a fogadástételünk, hogy mindhalálig hívek leszünk szent vallásunk egyszerű, de szívemelő és lelki békét adó tanításaihoz.

Légy velünk jó Atyánk, hogy eme szent szándékainkat valóra is válthassuk. Ott künn az életben cselekedeteinkkel tegyünk bizonyosságot mindazokról, amiket tanultunk s amiről itt vallást tettünk. Keresztelj meg ma minket tűzzel és szentlélekkel, hogy egész életünk legyen kedves áldozat előtted, hogy mások látván jó cselekedeteinket, dicsőítsenek tégedet, mennyei Atyánkat. Mi Atyánk. Ámen.

5. A növendékek szép sorban kiállnak az Úr asztala körül, hol a lelkész a következő általános kérdéseket teszi fel, amelyekre a növendékek együttesen felelnek:

a) Hisztek-e az egyedül való igaz Istenben, ki a mennynek és földnek teremtője s az embereknek szerető édes Atyja?

b) Hiszitek-e, hogy Jézus az Istennek legnagyobb prófétája,

kinek tanításai és példaadása a legbiztosabb út a boldogságra és üdvösségre?

c) Hisztek-e a szentlélekben, mint Istennek amaz erejében, amely minden szépre és jóra vezérel minket földi életünkben?

d) Hisztek-e a szeretet legyőzhetetlen erejében és a népek testvériességében?

e) El vagytok-e határozva istenországának szóval és cselekedettel való munkálására?

f) Készek vagytok-e ezeknek megpecsételésére az Úrvacsorát felvenni?

6. A lelkész ilyenszerű beszéddel és imával készíti elő a növendékeket az Úrvacsorához:

Kedves Növendékek! Miután a feltett kérdésekre adott feleleteitekből meggyőződtem arról, hogy ti szent vallásunk hitelveit nem csak megismertétek, hanem azokat követni s azok szerint élni is el vagytok határozva, jól eső örömmel jelentem ki nektek, hogy ti mostantól kezdve unitárius egyházunknak nem csupán vizzel, hanem szentlélekkel is megkeresztelt, önálló tagjai vagytok. Élhetek azokkal a jogokkal, amelyek minden unitárius embert megilletnek, de teljesítenetek is kell azokat a kötelességeket, amelyeket egyházunk elvár és megkíván tagjaitól.

Nem akarlak most ezeknek a kötelességeknek az elősorolásával fárasztani. Hiszen jó formán elő kellene számlálnom mindazokat az erkölcsi és vallási parancsolatokat, amelyeket ti már tanultatok. De egyet, ami nélkül minden beszédetek, minden cselekedetek semmit érő lenne, mégis ez alkalommal lelketekbe szeretnék vésni. Ezt a szentírás így fejezi ki: „Valamit cselekeztek, szívetek szerint cselekedjétek, tudván, hogy Istennek s nem az embereknek kell cselekednetek“. Szeretném, ha ez lenne az a varázsigé, amely életetek útjain vezérel s ezen lobogó alatt harcolnátok végig az élet nehéz harcát. Ez az ige nyíltságot, őszinteséget, becsületességet, egy szóval jellemet kíván az embertől. Kell-e mondanom, hogy minő drága érték ez ebben a földi életben? Tudhat valaki nagyon sokat,

lehet gazdag, a hírnév és a dicsőség szárnyain hordozhatja, de ha nincsen hozzá szíve, ha a színes külső életnek a becsületességben és a jellemben nincsen meg a kívánt tartalma; akkor az csak olyan, mint a szappanbuborék, amely egyik pillanatban a szivárvány minden színét tükrözi vissza, a másikon pedig szétpattan, mintha soha nem is lett volna. Nehogy ilyen buborék legyen a ti életetek. Nehogy fővényre építsétek jövődő boldogságtokat. A látszat csal. Ez az igazság különösen az emberi cselekedetekben boszulja meg magát. Soha se arra törekedjétek, hogy a világ hangos dicséretét, az emberek tüntető elismerését érdemeljétek ki, hanem mindig legyen legfőbb vágyatok a saját szívetek nyugalma, lelketek békéje. És ha valaha összeütközne lelkiismeretetek szava e világ kívánságaival, mindig az előbbinek adjatok igazat, mert csalárd ez a világ s kísértésekkel teljes, de a lelkiismeret szava Isten szava bennetek.

Megtörténhetik, hogy ez a nyílt és erős jellemű alapuló élet egyelőre nem szerzi meg számotokra a köztiszteletet és közbecsülést. Megtörténhetik, hogy őszinteségetekért kinevelnek az emberek, határozott jellemetekért üldözés tárgyai lesztek, mint volt Jézus és az apostolok. De azért ne essetek kétségbe, sőt örüljétek és örvendezzétek, mert „boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért”. De Jézus előtt semmi sem megvetendőbb, mint az alakoskodás, a kétszínűség és a farizeusi álszenteskedés. Ez az a széles út, amely szerinte a halálra viszen.

Azért kedves növendékek, ha imádkoztok, ha dolgoztok, ha hisztek, ha reméltek, ha szerettek, ha templomba mentek, ha urvacsorát vesztetek, ha vigasztaltok, ha alamizsnát osztogattok: mindenütt és mindenben „szívetek szerint cselekedjétek, tudván, hogy nem embereknek, hanem Istennek cselekesztek!” Jöjjetek azért imádkozzunk:

Szeretetnek Istene, mennyei édes Atyánk! Ime a te ártatlan gyermekeid kezeiket összekulcsolva, szívüket kitarva várják és kérik édes atyai áldásodat. Azt az áldást, amely nélkül hiában való lenne minden emberi jóakarat, szorgalom és igyekezet; de amely gyümölcsöket termel, még a szenvedések ekéje

által vont barázdákban is. Mint az édes anyai kebelhez, olyan bizalommal simulnak hozzád e pillanatban, amidőn először kívánnak részesülni a te egyik legnagyobb áldásodban: az Úrvacsorában. A te ajándékaid, jó Istenünk, a fiak és leányok, akik olyanok, mint a szépen növekedő plánták. A te gondviselésed őrködött fölöttük a gyermekkor sokféle veszélyei közt. Az ifjuság kísértései között, az élet verejtékes munkamezején s majdan az ősz gyümölcsöket érlelő napsütésében is a te isteni gondviselésed védelme alatt lehet bálorságos az ő lakozásuk. Hitüknek ereje, reménységüknek valósága, szeretetüknek a kívánt gyümölcse csak úgy lesz, ha te ihleted lelküket, te vezéreled lépéseiket és te tanácsolod minden cselekedeteiket.

Azért amidőn hálát adunk érettük s azért a boldogságért, amit bennük és általuk a szerető szülőknek szereztél: a te édes atyai oltalmad és gondviselésed szárnyai alá ajánljuk őket. Mi örömmel fogadjuk őket testvéreinkké s reménnyel és bizalommal tekintünk rájuk, mint egyházunk jövődől lelkes és munkás tagjaira. Engedd, hogy bennük való örömünk naponkint fokozódjék s hozzájuk fűzött reménységeink megvalósuljanak. E végből áldd meg őket az értelem tiszta világosságával, a szív nyíltságával és őszinteségével, az akarat nemes hevével, a jellem törhetetlen erejével, hogy mindhalálíg híveknek talál-tassanak. Jézus tanítása legyen szövétnekük s az ő példája útmutatójuk az élet nehéz útain. Ha boldogulnak vagy csalódnak, ha örvendenek vagy sírnak, ha fölemelkednek vagy elbuknak: mindig éltesse az a tudat, hogy a rájuk bízottakat elvégezték. Légy velük jó Isten, hogy amilyen tiszta szívvel és nemes elhatározással állanak most itt e szent asztal körül, azzal a nemes szándékkal szolgáljanak tégedet egész életükben. Ámen.

7. Az úrvacsora kiosztása.

8. Közben mondandó imádság:

„A mi fiaink legyenek olyanok, mint a növekedő plánták az ő gyermekded korokban és a mi leányaink, mint a templom köveinek hasonlatosságára szépen megfaragott oszlopok“. (144. Zsolt. 12. v.) Istenünk, jó Atyánk! Fogadj be minket a te szent

néped gyülekezetébe, ama lelki Sionba, ahol állandóan a te nagy dolgaidat beszélik s neved dicséretét zengedezik. Segélj minket, hogy mint egészséges plánták felnövekedve, gazdag gyümölcsöket teremjünk a te országodban s mint szépen kifaragott élő kövek egyházadnak díszei és oszlopai lehessünk. Ámen.

9. Konfirmációi emlékkönyvek kiosztása, válogatott bibliai mondások kíséretében.

10. Megáldás: Immár az élő Istennek atyai gondviselésébe ajánlak kedves növendékek! Örökös szemek kísérjenek minden lépésteiben. Az a szentlélek, amellyel ma megkereszteltetek, legyen világító szövétneketek az élet útjain. Ha mégis előtökbe állana a kísértő fényes ígéreteivel, hogy neki szolgáltok: az Isten gondviselő keze tartson fel e veszélyes lépéstől. Ha pedig lelketeket megragadja a szent tűz s erős vágy támad bennetek, hogy istenországot szolgáljátok: akkor szent szándékotokban támogasson s törekvésteiben áldjon meg a mi jó Istenünk! Ő benne bizzatok, őtet szolgáljátok jó és bálorsban s a békesség és szeretet Istene leszen veletek. Ámen.
